

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯСЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ БОЛГАН КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАН КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

№ 173 (4143) 1953 ч. август 31, воскресенье | Өртөө 20 коп.

ЧАА ӨӨРЕДИЛГЕ ЧЫЛЫ

Шкозаларының чыггы дмштаныгалары доозулан. Дарта бүгү чуртта дег областык шкозаларының ажыктери калба-биле ажаттынны, өөреникчилерин «Бирин морданын» деп байлаалды-биле чалар. Чый дургузунда дмштанып, далтып база чач күштери немен алган муу-муу уруглар эртемнерин үндөмнөрүн шигтөөдүн ап, амыдыралга боттарын белеткээр дөш база катан парталар артынга олуруптарлар.

Эгелеп турар чач өөредилге чыгы болза, шкозаларың өөредилге системаны удаа сайыраңгайткыларынга, база уруглар-биле кижиндилге ажылын организаастарыңга хей-хей чач чүүлдерин бээр. Иччаарга эртен өөредилге чыгында област элдин хей школар СЭКП-ның XX съездинин шийтирлерин амыдыралга боттандырбышаан, өөредилгениң амыдыралдаа хоорук чортуу ажып эрттин, политиктикти өөредилгени калбартып база уругларын күш-ажылы чаңгытырар талазы-биле чыдык чедикчилерин чедип алганнар. Анаа Туранин 1,2 база Кызылдын 1,7 болган Чалаанамың, Хову-Ак-Силми болган областың еске-даа ортумак школарын хамааргыр.

Областа школарын өөредилгениң шынарны нитини-биле элдин белдир. Областа он өге школар өөредилгени чус хуу доосан. Башкылап турган класстарынын, эртемнерин талазы-биле 215 башкылар боттарының өөреникчилерин багай демде чокка доостурганнар. Мындг болза-даа эртен өөредилге чыгынын түнөөдери чыдык школарда өөредилге-кижиндилге илг ажылдык ам-даа коюлган база башкылааншыкының денелерин күдузун көргүсөн. Он түнөөдери хей-хей шкозаларың билин чымыс, быжыг эвес болган алган билгилерин практиктиг азылга азыгалап билбес болуп турар. Бошкан билгинилг болган класстарыңга катан олурар өөреникчилерин саям ам-даа эвожөөдөн. Мындагы Чаа-Хад районуң Ан-Туруг, Буагу-Терек, Бин-Хем районуң Кара-Хаак, Бай-Тайга районуң Кызыл-Дог школарының өөреникчилерин 30 хире хузуу класстарыңга катан олурган. Багай демдестери өөреникчилер колдуунда-ла математикага, орус болган төрөөн чылдарга ап турарлар. Он анда чыдык школарда өөредилгениң амыдыралдан, практиктиг ажыл-чорудулгалардан хоорук чортуу ажып эрттин шыдаван. Он шынап уруглар-биле кижиндилге азылган өзү барымдалаар, өөредилгээр чоруктар уруткаттынмаан.

Эгелеп турар өөредилге чыгынын баштайгы хүнеринден эгелээш уугу өөредилгениң организи-ринин ажылдагычылары, школарын башкылар коллективтери мындг четистерин чыдагаанын ханымы-биле анализтеп көргөн, олардан чогуту түнөөдери үндөр болган четистерин ууткаарыңга тодаргай оруктарын айтыр жуур-дуг. Облононуң, районларын талазында инспекторлар ажылдык шынгырадып, школарга хүн бүрүнү практиктиг дузалын көргүзөр болган мурнакчы школарын, башкылар коллективтерин, тус-тус башкыларын дуржулагын кал-

ба-биле нестередир херек. Школарга өөредилге-кижиндилге ажылдык чедикчилерин бо-луру-уругларын өөренип, чурт-таарыңга база башкыларын амыдыралыңга таарымчалыг байдалы тургусалыгдан кол хамааргыр. Чый дургузунда партия, совет болган хей-ниити организиастарының күжү-биле областа бо талазы-биле уугу ажылар кыдынган. Мыччалажов чамык районнарны ууруткучулары бо айтылгың талазы-биле эртен чылын четистеринден чогуту түнөөдери кылбаан.

Мында чамыктың мурнуңда Бай-Тайга району кирип болур. Рай-нда школарын хей кезинин дептелген багай чоруттуңга, от-гулар мыш четче сөөртүмөөн, өө-медилге херекселери, номнар че-нишпес, кабинеттер дериттинмөөн. Өөредилге чыгы чүгте эгелеп тур-ар чүве төлөөдө, мындыг четистерин дүрген шийтирлеп ууткаар дерек.

Бо чылын областың бүтү-ле 158 школарынга 32 муң ажыг уруг-лар план өзугар өөренир. База бир тууга соруга болза, чачыс-даа явола намыс уугу школар даш-маар артын калбазын дөш чер-терде партия, совет органнар бол-аш школарын ууруткучулары бүгү кемчелерин амы ужураут. Он амылга бүгү хей-ниитини, төрө-лерин калба-биле кириштирери чутула.

Коммунист партия болза сал-такчы анык ескени эртемнерин үндөмнөрүн эки билер кылдыр ченепселерин, оларын амыдыралга, ажыкты ажыл-ишке белеткээр болган аныктырын күш-ажылы коммунистг өзү-биле бээр база социалистг нитиладик принциптерин ханы хүндүтөөдиг кылдыр кижиндилер амы үеде школарын-мың кол соурагазы кылдыр салып турар. Мычангаш ниити эртемнер-ниң школарынга политиктикти өө-редилгениң улам калбартып, үс-түкү класстарын өөреникчилерин-ге үстүрүнү болган ведде амыл-агынын үндөмнөрүн ханымы-биле таныжар органы бээр, машина өөренириниң, электртехниканын болган ведде ажыл-агыйның практикумнарнын база күш-ажылы ич-чөөдүн шынарын белдери дөш бүгү кемчелерин амыр—школа ууруткучуларынын, уус өөредилге-нин организиастарынын ажылдагы-чыларынын дөрт хүлээлгези болур.

Школарга комсомол, пионер организиастарын эки өөредилге база медресидг салыга-чурум дөш демдесте башкылар коллективиниң дузалыкчылары болур хүлөөлгилер. Олар боттарының бүгү ажы-лын ВЛКСМ-ның XII съездинин шийтирлерин-биле дүүштүр өде тур-гузуу жуураулар. Оларның бүгү ажыл-чорудугазы башкыларын партия организиастарынын ич-чөөдөнүн түвөгүн турар ужу-дуг.

Коммунист партияның совет школа дугайында салып турар уугу соругаларын боттандырбы-шаан, бистин школарын уруг-ларын эртемнерин үндөмнөрүн-биле ченепселеп, амыдыралга белет-кээр харысалгалыг соругаларын чедикчилерин шийтирлерине до-лу шийтирлеп.

СЭКП Эрзин райкомунун секретары эш ЧЫМБАГА Райкүүском даргазы эш АРАКЧААГА Күрүнег дүк дужаалазын чедикчилерин доосканы-биле рай-онун эр, херэжэн колхозчуларыңга, ууруткучуларыңга, бүгү активниң партия обкому болган обкүүсом илг байыр чедирин, районун ажылы ченары ситен, силос белеткелениң планын чоокку хүнер иштинде күс-седип, мал чемнерин бунд чартык-ийн чыл курлавырын тургузар, дү-жүт ажаап алышыктын чедикчилерин чорудар, эки шынарлыг үренин-ер биле боттарын хандыра, мал кжалдарын кышка эки белеткээр, хой-ларын тарып бооздылгалын үдөгерлеп чорудар, дүк, эйт, сүт дужаары-нын планын ажыр күсүдир, школарын, культура-албан черлериниң эки ажылын хандырап деп идеген тур.

СЭКП-ның Тыва обкому. Область Советиниң күүсөкү.

СЭКП Тожу райкомунун секретары эш МЕНДУМЕГЕ Райкүүском даргазы эш БИЧЕ-ООЛГА Дүк, сүт садарының планын чедикчилерин күсүткени-биле партия обкому болган обкүүсом районун эр, херэжэн колхозчуларыңга, ууруткучуларыңга, бүгү активниң илг байыр чедирин, районун ажылы ченары ситен, силос белеткелениң планын чоокку хүнер иштинде күс-седип, мал чемнерин бунд чартык-ийн чыл курлавырын тургузар, дү-жүт ажаап алышыктын чедикчилерин чорудар, эки шынарлыг үренин-ер биле боттарын хандыра, мал кжалдарын кышка эки белеткээр, хой-ларын тарып бооздылгалын үдөгерлеп чорудар, дүк, эйт, сүт дужаары-нын планын ажыр күсүдир, школарын, культура-албан черлериниң эки ажылын хандырап деп идеген тур.

СЭКП-ның Тыва обкому. Область Советиниң күүсөкү.

Бөгүн Шахтернуң хүнү

ТӨРЭН ЧҮРТКА ХВЙ ХОМУР ДАШТЫ

БЕРЭЭЛИНЕР!

ШАХТӨР ХҮНҮНГЕ АЛДАР КЫЛДЫР

Совет дагылар боттарының чам-чыл болган байраанын боттуу-биле демделген турар. Августуң 20-ле «Куйбышевголь-трестин Балааск шахтазының чөө-нунда оруктарыңга бо чылын ооаалгалан ажыр даамы тыпкан 25-ти эшелон оттулар чугуду чүдүртүп чоруткан. Бузабаста кымыртыңган

ажыл хүнүңге болган күш-ажы-дың төлөвириниң чач системаныңга шилээктериниң өң баштайгылары-ның бирөөсү бо шахта болган. Кабардин-Балкарда чурттуң эн уаут волфрам-молибден комбин-атынын дагыштыр шахтарларын күш-ажылы чач-чач белеткер-биле ужурамын турар. Бо хүнерде мында дагы бүтүзү эл-чег нормазын 150—200 хуу күсү-дир турар. Украинаның хөмүр даш бүүдүрү-гелериниң тудукчулары шахтерниң хүнүңге төлөпту ужурамышынын белеткел турар. Чылдык эге-нинден бээр олар 11 шахтаны ажы-далга клиргенер.

ХҮНДҮЛӨЛ САМБЫРАЗЫ

Мал чемнери белеткээриниң ажылынга бедик көргүзүлгени чедип алган дөш СЭКП районнарнын болган райкүүсомнар-нын кирип белгенин өзугар моң адаанда мурнакчыларын об-ластың Хүндүлөс самбыразына кириген. СУТ-ХӨЛ Т. Б. Олан — «Ишкин» колхозтун колхозчуу. Кол калмыр-лыг ситен кезериниң хүн нормазын 200 хуу күсүдир турар. П. М. Чууртушпай — Киров аттыг колхозта «ДТ-14» трактор-нун башкарыкчысы. Ситен кестирериниң ооаалдызын хүн бүрү 150 хуу күсүдир турар. О. Б. Кызыр-оол — «Бора-Тайга» колхозтун мурнакчы мал-чыны. Бодуну күжү-биле 130 центнер ситен белеткээрин хүлөөн-гөш, херек кырында 260 центнери белеткен алган. Т. К. Сокар — Киров аттыг колхозтун колхозчуу. Ситен са-рааттарының хүн нормазын 180 хуу күсүдир турар. О. Л. Дочча — «Бора-Тайга» колхозтун колхозчуу. Хүн-чег кол калмырлыг 0,4 гектарнын орунуга 0,75 гектарнын ситенич кезип турар. ЧӨӨН-ХЕМЧИК Я. Ч. Сарыглар — «Коммунизмче орук» колхозтун колхозчу-у. Алт машиназы-биле ситен кестирериниң нормазын хүн бүрү ийи дапкыр күсүдир турар. М. Н. Удува-оол — «Искра» колхозта «ДТ-24» тракторнун башкарыкчысы. Ситен кестирериниң ооаалдызын 175—200 хуу күсүдир турар. Н. Д. Санчы — «Октябрь 30 чылы» колхозтун колхозчуу. Кол калмырлыг ситен кезер хүн нормазын 200 хуу күсүдир турар. С. С. Сарыг-Базыр — «Хорум-Даг» колхозтун колхозчуу. Алт машиназы-биле ситен кестирериниң нормазын хүн бүрү ийи дап-кыр күсүдир турар.

Колхозтун тараа ховузунда Чөөн-Хемчик районуң «Кызыл тараачын» колхозунуң тараачы-лары болган МТС-тиң механизатор-лары 300 гектар чинге-тараны аңгылап ажаап алыры-биле ажыл-дал кирипкен. Баштайгы хүнерде 2 комбайн 100 гектар чинге-тараа-ны ажааган.

СЭКП Тес-Хем райкомунун секретары эш АРАКЧААГА Райкүүском даргазы эш ООЛАККА

Күрүнег дүк дужаалазын чедикчилерин доосканы-биле рай-онун эр, херэжэн колхозчуларыңга, ууруткучуларыңга, бүгү активниң партия обкому болган обкүүсом илг байыр чедирин, районун ажылы ченары ситен, силос белеткелениң планын чоокку хүнер иштинде күс-седип, мал чемнерин бунд чартык-ийн чыл курлавырын тургузар, дү-жүт ажаап алышыктын чедикчилерин чорудар, эки шынарлыг үренин-ер биле боттарын хандыра, мал кжалдарын кышка эки белеткээр, хой-ларын тарып бооздылгалын үдөгерлеп чорудар, дүк, эйт, сүт дужаары-нын планын ажыр күсүдир, школарын, культура-албан черлериниң эки ажылын хандырап деп идеген тур.

СЭКП-ның Тыва обкому. Область Советиниң күүсөкү.

СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунун секретары эш ДИЛГИЖЕККЕ Райкүүском даргазы эш КРАСНЫЙГА

Мал чемнери белеткээриниң, силос салышыктын планын чедик-чилерин доосканы, өзүп турар мал ажылынга быжыг чөм суурну тургуза-ны-биле партия обкому болган обкүүсом районун эр, херэжэн колхоз-чуларыңга, МТС-тиң механизаторларыңга, ууруткучуларыңга, бүгү акти-винге байыр чедирин, бунд чартык-ийн чылга четчир ситен белеткээр, силос салыр деп инициативаны деткип, тарааны чач аңгылап ажаар арга-биле кыска хуусаада ажаап алыры. тараа, дүк, эйт, сүт талазы-биле Төрөн чурттуң мурнуңга хүлээлгезин ажыр күсүдирин, күсүкү чер ал-дырылгалын күсүдирин, мал ажылын кышка белеткээрин, школарын, культура-албан черлериниң эки ажылын хандырап күзеп тур.

СЭКП Тыва обкому. Область Советиниң күүсөкү.

Мал чемнери белеткээриниң планы ажыр күсүсеттинген

Чөөн-Хемчик районуң эр, херэ-жэн колхозчулары болган механиз-аторлары нитиниң малының баш санын өстүрер, продуктууну көзү-дөдүп соруга-биле алаа четчир, харын-даа артышмадыг чемнер курлавырын тургузар дөш ший-тирлеп демдестир турар. СЭКП рай-комун, партияның өң организи-астары мал чемнериниң белеткелни чедикчилерин чорударыңга колхозчуларының болган механизатор-ларын күжүн чөп организаастаан. Ажылдык бүүдүрүчүлүгү болган күш-ажылын салыга-чуруму муру-нуку чылдарымын белдир. Рай-онуну колхозтары ситен, белеткел-ниң планын 100,8 хуу, силос са-лышыктын 116 хуу күсүткенер.

Мал чемнерин белеткээр ажылды үенде көзөңгө болган хоорайнын 500 ажыг агитаторларын база про-пагандистери чонун ортузунга хей бөсөлөөлөрүн, илеткелдерин, номчу-галарын, лекцияларын чоруткан болган чорудун турар. Ситен бөсөлгөн амылга «Искра», «Больше-вик», «Коммунизмче орук», «Хорум-Даг» колхозтар өң-не эки черин өлөөн болган планарын шагда-ла күсүткөн. Олар мал чемнерин бү-дүн чартык азы ийи чылга чедир кылдыр белеткээр дөш тускай бри-

гадааларын тургускан. Он бригадалар ажылын организаастыг чорудун тур-ар. «Октябрь 40 чылы» болган еске-даа артедьер силос салыш-кынын өңи күсүткен. Мал чемне-риниң белеткелерин чедикчилерин чорутканы дөш СЭКП обкому, обкүүсом районнар аразыңга шил-чир Кызыл туку бистин району таныскаан. Колхозтарын мал чемнеринге белеткээринге Чалаан хоорайнын 500 ажыг амылчын, албан-хаакчылары чүгте дмштаныр хүнерде эвес, ха-рын элөөн хей хүнерде дузалашып келгенер. МТС, АТБ, райпо, шагдаа килдирин болган хоорайда бирги школарын, мыш ажыл-агый чери-нин коллективтери шефке кончут эки ажылдааннар. Олар дүжүт ажаап алышыктын база-ла эки ажылдаары чугаажок. Ам соруга болза, мал чемнери-ниң белеткелни кошкатпайн уругу-чүлери болган дүжүтү дүрген, чидирин чокка алаар алмыр, күр-нөге тараа садарын өң-не организа-стыг чорудар, тараа белеткээриниң планын чогуту хуусаада долду-р болган ажыр күсүдирин болур.

И. ДИЛГИЖЕК, СЭКП Чөөн-Хемчик райкомунун секретары.

Күрүнег 2 миллион пудтан эвээш эвес тарааны берээл!

Танды районун Сталин аттыг колхозунун даргазы эш РУДИНГЕ Партия организиастарының секретары эш ТЫТККА Көдөө Совет даргазы эш ЛИХАЧЕВКА

Күрүнег тараа дужаарының планын чедикчилерин күсүткени-биле партия обкому болган обкүүсом Сталин аттыг колхозун эр, херэжэн колхозчуларыңга, баштаар черинге байыр чедирин, колдээ амыл-агый ар-теди күрүнег тараа садарын уругчулар, дүжүттү кыска хуусаада ажаап алыр, бодун бедик шынарыг үренин-ер биле кжалдыртар, күр-нөге эйт, сүт, дүк дужаарын чоокку үеде доозар, мал чемнери белеткээр-нин планын күсүдир, мал кыштагадышыктыңга үдөгерлеп белеткээр деп идегелди илередип тур.

СЭКП Тыва обкому. Обкүүсом.

Дүжүт ажаап алышыкының мурнакчылары

Танды районуң «Найрал» көд-дөө ажыл-агый эртединиң шөдө-ринде дүжүт ажаап алышыктын илг тудук. Тараа шөдөринден Со-лун чач меддээр барык шак бүрү-зүлге дынаалын турар. Лафеттиг жаткаларын болган подбошичтиг комбайнларын машинистери чедикчилериниң ажылдык турарлар. Комбайнлардан үнген тарааның кургаа 12 хуу, мычангаш он тарааны кургатайн күрүне складич-ке кирип турар.

Бай-Хаак МТС-тиң комбайнер-и Коронин биле Яговец оларын эрес-мадырлар ажылы райоңун бүгү механизаторларын өөрткен. Олар тагыччал кезип каан тараа-ны «С-4» деп комбайн-биле хүнде 8 гектарнын тараанын бөдү басты-рар нормалыг турган, 18—20 гектар черниң кызыл-тазын басты-рып турар. Сөөлүгү 8 хүнерин дургузунда Петр Коронин 154 гек-тар, Владимир Яговец 143 гектар черниң кызыл-тазын бөдү басты-рган.

— Олар бистин өң мурнакчы механизаторларымыс. Тараа бо хире сырдыг турда хүнде 20—25 гектар черниң кызыл-тазын бир комбайн-биле бөдүрүп бастырып алмыр бөден эвес—деп колхоз даргазы эш Михеев чугаалап турар.

Колхозтун тараа ховузунда

Чөөн-Хемчик районуң «Кызыл тараачын» колхозунуң тараачы-лары болган МТС-тиң механизатор-лары 300 гектар чинге-тараны аңгылап ажаап алыры-биле ажыл-дал кирипкен. Баштайгы хүнерде 2 комбайн 100 гектар чинге-тараа-ны ажааган.

Чарышка улам сорук кирген

«Улуг-Хаа» колхозтун кол тараа-дан шөлү Байн-Болза. Он болза, «ш Талар-оолдун уурутун турары хову ажылының бирги бригадалы-нын участогу. Мында 625 гектар сызыл-таас, 206 гектар чинге-та-раа болган 96 гектар суза база мал чемнеринге илг-бүрү элөөн хей культу-ралар тарыттынган.

Шагаан-Арыгың машина-трактор станциязын он бригадала беш «С-6» болган беш «С-4» комбайн-лар, лафеттиг 2 жаткалар ажыл-дал турар. Бригадирин чугаалып-биле алырга колхозчу тараачылар болган механизаторлар чачыс эи-секкилдиг ажылдан турар. Хову турлаанда агитхуудас ийи хонгаш-ла үңүп турар. Ажылды хүн бүрү байдалын мында тодаргай бижип, мурнакчыларын дураула-зын илередип турар. Ажылды хүн нормазын кым канчаар күсүдени турарын көргүтүп самбыразыңдан

база билип ап болур. Он шынап со-лун номчуламы, бөсөдө, масса-поли-тиктиг ажылдар база багай эвес тургустунган.

Улуг-Хем райоңундан мында ниити ченелгени черин организаастаан чорук ажылга база илгинил болган. Турлаада чөм белеткээр куналыг, тараачылар мөөңү-биле көрп чөм-ненир залчыгаштыг столовая про-дукт-лаа, сава-даа аймаа-биле эки хандыртыңган.

Август 26-га чедир бригада 564 (оон иштинден лафеттиг жаткалар-биле 180) гектарнын тараазын ажаап алган. Сортировка, тирер болган еске-даа машина чөкөктя таарымштыр тургускан шывылган, делем шаңда демниг күш-ажыл хайнгып турар.

Баян-Болдуң хову турлаанда Шагаан-Арыгың белеткел пунктү-лүчү үгандүп шуушкан тараалыг автомашиналар улажып эгелөөн.

Улуг-Хем райоңда «Партияның XX съездин» колхозтун дүжүкү чыгай болган. Тараа культуруларының 2400 гектар шөлүңү гектар-рындан дүжүт 17 болган оон-даа хей центнер болуп турар. Чуруут: Оюн Бавазюкин Чорба, Көк-Хаак участогуна «С-4» комбайн-биле ажаап алышыктын. Хову корабиниң башкарыкчы-зынга ол ам 15 чыл болган. Фото В. Луковтуну.

„Барлык“ совхоз мурнап турар

Барлык-Хемчик районун «Барлык» совхозундун коллективни бо чылым дүңгүз ажаан алымшынын болгаш күрөңгө тараа беткелиги өн организация болгаш бедик тежипил чоруду турар: тарааны ачтылап ажаары ажаан алымшынын өң депшилтеги аргазы болурун совхозтун удуруткучулары ылап бидет, бо чылым оо аргамы чедикшикниг ажыгаан.

Чагай дүңгүзү тарааны өй-шанага, чидир чокка ажаан азыр дөң ачылап ажаан алымшыныче бүгү күшү салдымыс. Бо дугайында лафеттиг тараа-лаа дерелгелери, «С-6» комбайннын таарышты дөңгө кезилгес кырдамыс. Каш хүнер арткен соонда кескен тарааны 1200 гектар азы бүгү тарааны 58 хуузу челе берген болгаш кескенин тавычалар кургай берилген. Ону барымалааан, демги-ле комбайннардысты подборщик-биле дөңгө, бастырылгаше кирдиш. Совхозта 500 га кире тараа бастырылган болгаш тарааны дүңгүз 18,5 центнерден кудуавайы турар—деп, совхозтун директору өн Тугер чугаалаан.

«С-6» комбайннын агылзап ажаан алымшына таарышты дөңгө алдыр мидыг артын алтыгыр өвөс. Комбайнның хедеринде келген тарааны оон молоталканыче дамчыды бөөр хүлөөн азыр камераны столу, трансформер болгаш илчирбе дөңгө ишкан метанизмерия эп кааптар. Илчарга оо метанизмерияны кургт орнунга тараа бер-лаш, ийн дугулуңу арзамыга чал-дандыр барып дүңгө, а кыян тарааны бөдүрүп бастыра аларганде демги эп каапкан метанизмерияны деңир салып азыр болгаш комбайнны подборщикти кожуп алыр.

«Барлык» совхоз илчар дөңгө алган комбайннар-биле кескен тарааларын ам оо-ла комбайннардысты подборщикти кожуп алган бастырып турары оо. Агылаан ажаан алымшынын чедикшикниг ажыгаан, совхоз август 27-де күрөңгө тараа килер планын 101 хуу күсеткен болгаш планан азыр 200 тонна тарааны дүңгүзү күрөңгө.

Тарааны ачылап ажаан азырга ажылдык тежипил дүңгөдөр, шынары бедир, бастыра соонда шаңга кылдыр хей азыл өвөңгөр дөңгө чүвени совхозтун бо чылыг ажаан алымшыны черек кырылда бергүтүп турар. Тавычалай кескен таралдар 5—7 ховууга кургай берге, бөдүрүп бастырага, бөгү өвөңг болуп, ону серпоула-биле арыл-лаш, күрөңгө кыдылгаше чүдүрү чорудардан ачында, анаа кыдыл-даа кургадыга негеттижес, тарааны өл-шымг 13—14 хуулан ашпап турар. Илчангаш совхозтун төн шаңдыга тараа кургадыр метанизмер бо үеде анаа турар.

— Бир өвөс агылзап ажаан алымшыныг кирбейи, шуут ком-

байнаан болуусеа, бо хамык тарааны каш катан арыгаарыгга, сушалкаларга кургадырыга узут шуут ундурт-ле турар ийик бас. Тарааны тавычалай кескениге баштай «С-4» комбайннар-биле орук үндүрүп кезип бастырган биче таралар ам-даа дуу чыдары өл-дур, оларын хүнүң-не чыдып, сайгарын кезилгес-даа, белең кургавас, артында өнү бөзүн сарыг болуу тур-деп, өн Тугер бүтүрөдүң көргүстү.

Совхозтун чагай дүңгүзүндү шедеринде тарааны бөдүрүп бастыра, тавычалай кескен комбайн агрегаттарыны, оларын тарааны шыңче дамылаан автомашиналарын хеделишкени, шанда тарааны машиналардан дүңгүргөн, арылаан, оо арылгангаш тарааны чүдүрө метанизмер-биле машиналарга районду тараа хүлөөн азыр черинче чүдүрүп чорукан—бо бүгү ажыл хартуда хайнымшыныг чоруп турар.

Август 25-те Шыраа-Булга аксында шөдө кескен сузаны, кыдыл-тасты 11 комбайннар бөдүрүп бастырган. Оларын шижөңшкени инимитат. Канды-бир агрегаттын доктап турупканы өскөлөгө илден. Илчалаа-даа оуу үредикшиг болган деп сезилгес, оо комбайнның хааржаа доза берген-дир деп бөдөр. Оо шөдө шаңдан узут мык өвөс, индими кыды бөзүн 4—5 километрен өртүс-даа болза, 8 машиналар, оо хун комбайннарды бастыраган тарааны сөөртүп четкелей турган. Оо болза дүңгүзү чагайы, агрегаттарын доктаамал ажылдап ттарын көргүтүп турар.

— Эртең чылым бо хире шөдүт бир долгангаш бөзүн комбайннын «арзамык долдурун чадап турган бис, ам бир долгангашыкка азыл хааржаа челе бөдөр-дир. Мынзыг тарааны ажаарга, икжи чүрескере-вөс, артында хол тудунтур болур-даа — деп, совхозтун мурнакчы комбайнер өн Поляковтун чугаалганы шын. Оларын бастырып турар сузаны бир гадан 22 центнер ажыл турар.

Комбайнер Поляковтун агрегатын хүнде 20 ажыг гектары кестирип, күш-ажылыг бедик бөдүрүкчүлүгү чедип ап турар. Оо ишкан комбайнерлер Онгай-өөд, Малай-өөд, Кай-гаа-өөд олар ажыг норманы ажыра күрөңгө турулар. Тарааны чыдырыг чокка, дүңгөн ажаан азыр дөңгө совхозтун метанизматорлары өртөнүңүн 7 шаңтан дүңө шалым дүшүкшө чедир көчөгө чокка ажылдап турарлар.

Совхозтун шаңдыга ажыл багай өвөс организацияттыгана. Шаңын шымдан долгандыр серилери кырылаан, азында шөгүн цементтелген каш. Шап болгаш туралда өсө тудулар алектри чыры-биле хандырттыган. Белген тарааны арылгаше дөңгөлөрү, дүңгүрер, арылгаше, чүдүрүп чорудары саа-даа чок.

М. ЛОНДУП,
«Шынныг» тускай корреспонденти

Будурүлгенни мурнакчылары

Тываның аар үлетпүрүңү баштайгызы болур Хову-Асынын металлургия комбинатынын тудуугулары Остырбатын социалист Улут революциянын 41 чыл өнүн байырлаганы алдыр кылдыр чарышты калабытышаан, бедик көргүтүрүңүни чедип ап турарлар. Тудуугун кол-кол амылдарынын планы августта хуусаа бетинде күөсеттиңген.

Чурукта: (үстүдөн күдү) тулунуң мурнакчы чүдөгүлүңүңүң начальниги Н. Иванов, чаа туттууну турар бөдүрүкчө черини мурнакчылары В. Ткачев болгаш В. Корольвич.

Фотоу В. Уюловтуу.

РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

1958 чылдың сентябрь бирден өгөлөн ийги ашкы-эт-херексел лотереяны чорудар дугайында РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели доктаап хүлөөн алган.

Лотерея билеттериниң таралдыгыны будуруткелде, албан черлеринде болгаш калхостарга, өл ишкан ажаалга кассаларында, харылзаа черлеринде, магазинерде, өвиң-тоглаа көргүзөр черлерде, театр кассаларында, солун кюскилеринде, шериг кезектеринде болгаш өске-даа органиацияларда күрөңгө кредитинге болгаш ажаалга херексел дүзүлээр таламы-биле дузалаар комиссияларны талашкыларын дамчыштыр туула саяалык-биле садарынчы аргамы-биле экутуранын принципни шыңгыт сагып тургаш чорудар.

1958 чылдың ийги ашкы-эт-херексел лотереяны чорударын негеткелерин РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлели баддылаан. Лотереяның нинити түңү бир миллиард рубльге доктаатылган. Оо түңгө 5—5 рубль үнелиг билеттерин үндүрүп турар. Ойнаашкынының нинити чылда бир миллиард дөңгө чүс миллион рубль турган болза, а 1914 чылда беш миллиард чеди чүс миллион рубль болган, мынаарга Ады-чурттуң Улут дайынынын чылдырында он үш миллиард рубльден лотереяларын чөп салып алган.

1944 чылда үңгөн дөңгө акша-эт-херексел лотереяны-биле чөп бир чүс үжөн мун өт-херекселдерин, төс чүс чөдөн өс миллион рубльден ойнап алган. Акшанын ойнап алымшынының 50-ден 100.000 рубльге чедир доктаатылган турган. Эт-херекселдериниң аразында каракул кези пазыто, алдын болгаш өңүңгү шаңтар, эр болгаш херексел өн ишкардык көстөмнөр, иликтер, хевистер болгаш өске-даа үнелиг эдилек чүдүлөөр ойнап алымшынарга таварышпай турган.

1945—1956 чылдарда СССР-ге лотереялар үндүрбөн. 1957 чылда фестивал лотереяны үндүргөн, оуу таратканындан кирген ашкыны Бүгү-эвилелдин амыктарының VI фестивалында ажылаан. Оо лотерея алды чүс миллион рубльге таратылган болгаш оң 33 хуузу акша-эт-херексел ойнап алымшынырында таварышкан.

Бо чылдың февралда үндүрөң күрөңгө лотереяны дүңгө чедикшикниг таратылган. Чурттагыч чөп оо лотереяның узуг ажыктыны көргөт. Бүгү тараткан билеттерниң чеди хуузу ойнап алган болгаш лотереяны өртөнүң 40 хуузу-биле акша-эт-херексел ойнап алымшыны-нын талашы. Илчизин-биле өн дөңгө миллион ойнашкынар болган, оон иштинде 91 миллион бир чүс беш мун рубль түңүгү чүс мун өт-херексел ойнап алымшынының, 308 миллион 895 мун рубль түңүгү 13 миллион 900 мун бөзөк акшылы ойнап алымшынар болган.

Эт-херексел ойнап алымшыны-

чүдү 400 миллион рубль болуп турар. Лотерея билеттерин 20—20 миллион рубльдин түс-түс таралдыгы кылдыр үндүрүп турар. Разряд бүрүзү 40 мун сериалдардан (40001 номерден 80.000 номерге чедир) тургустунуп турар, серия бүрүзүне чүс билеттер (001 номерден 100 номерге чедир) бар.

Тиражта 14 миллион ойнашкынар, оон иштинде 392 миллион 275 мун рубль түңүгү 13 миллион 945 мун өт-херексел ойнашкынының болгаш 7 миллион 725 мун рубль түңүгү 55 мун акша ойнашкынының ойнап турар.

Эт-херексел ойнашкынының иштинде—«Волга» болгаш «Москва» деп автомашиналар, чагыс коммуналык пичт конструкторыг чагыс квартиралыг бажынар, жөтөлдөлөр, моторолдерлер, жөтжү херекселдер, радиоприемниктер, фотоаппараттар, шаңтар, хевистер болгаш өске-даа үнелиг өт-херекселдер бар. Оо ишкан турисчи шүтөк-казар база ойнап турар.

Акша ойнаашкынының 1000, 500 болгаш 100 рубль кылдыр док-

тааткан. Эт-херексел ойнашкыны таварышкан лотерея билетиниң өзи бо дунун күзөңнөн Бугулар өт-херексел ойнашкынының өртөн туула ашкы-биле ап болур. Лотерея билеттери Бугулар акша ойнаашкынының, а күзөңнөн Бугулар өт-херексел ойнашкынының орнунга ашкыны да ажаалга кассалары төлөп бер. Эт-херексел ойнашкынының оо-ла черинге берип, азы садыг органиацияларын дамчыштыр азыкчыларга чорудуп бөөр. Эт-херексел ойнашкынының алдыр лотерея билеттерин оларын өскөрүндө ажаалга кассалары хүлөөн алыр.

Лотерея таламы-биле ойнаашкынының тиражы 1958 чылдың декабрьның 20—27-де Ленинград хоорайга болур.

Ойнаашкынырга таварышкан лотерея билеттерин төлөтүрүп алыры-биле 1959 чылдың июнь 30-ге чедир ажаалга кассаларыга көргүзүп болур. Оо хуусаанын соонда лотерея билеттерин күш чөп болур болгаш өртөн төлөп бөөрү-биле хүлөөн алдыныс.

Лотереяларын төөгүзү болгаш ийги акша-эт-херексел лотереясы

Блестя социалистг Төрөөн чүрүтүстүн ажыкчы човыра боттарыны акша-херекселдерин узу акшылдыгының хөгжүдүлгөн акшалдырыгында икендейин-биле килриштирип келгеннер. Илчизин күрөңгө чөдөлери, акша болгаш өт-херексел лотереялары оо орууларын күөсүдериңге узуг рольду ойнап келген.

Баштайгы акша-эт-херексел лотереяны 1925 чылда Бүгү-эвилелдин Тен Күөсүңгө Комитетиниң чаныгыга турган уруулар комиссиясындан урууларга дуза көргүзөр орууларга үндүргөн. Оон түңүң ийн чөп бөзөк мун рубльге доктаатын. Оон ойнап алымшынының акша-биле талашы. Оо лотереяны таралдыган чедикшикниг органиацияттыгана соонда, мидиг лотереяларын дөңгө катан үндүргөн. 1926 чылда— беш чүс мун рубльге, 1927 чылда— бир миллион, 1929 чылда— бир миллион беш чүс мун, а 1932 чылда— дөңгө миллион өс чүс мун рубльге үндүргөн. Олар шуңу өт-херексел лотереяларын болган, тараттыган билеттерин соо—он беш хуузу ойнашкынырга таварышпай турган.

1926 чылда бөөр акша-эт-херексел лотереяларын өн туранын нинитилерин үндүрүп турган. 1926—1940 чылдарда Осоавиахим 14 катан өт-херексел лотереяларын үндүргөн. 1940 чылда тараттыган лотереяны ийн чүс миллион болган. Оо-ла чылдарда ойнап алымшынар тараттыган лотереяларын ийни түңүгү өн—он ийн хуузу чедип турган.

Ады-чурттуң дайымыңды үнелиг дөңгө удуз үндүргөн акша-эт-херексел лотереяларын немец-фашистг әжелекчилдерниң Төрөөн чүрүтүстү камгалаарында чоңуң херексел өн килриштирген. Тараттыган билеттер бир өвөс 1941

чылда бир миллиард дөңгө чүс миллион рубль турган болза, а 1914 чылда беш миллиард чеди чүс миллион рубль болган, мынаарга Ады-чурттуң Улут дайынынын чылдырында он үш миллиард рубльден лотереяларын чөп салып алган.

1944 чылда үңгөн дөңгө акша-эт-херексел лотереяны-биле чөп бир чүс үжөн мун өт-херекселдерин, төс чүс чөдөн өс миллион рубльден ойнап алган. Акшанын ойнап алымшынының 50-ден 100.000 рубльге чедир доктаатылган турган. Эт-херекселдериниң аразында каракул кези пазыто, алдын болгаш өңүңгү шаңтар, эр болгаш херексел өн ишкардык көстөмнөр, иликтер, хевистер болгаш өске-даа үнелиг эдилек чүдүлөөр ойнап алымшынарга таварышпай турган.

1945—1956 чылдарда СССР-ге лотереялар үндүрбөн. 1957 чылда фестиваль лотереяны үндүргөн, оуу таратканындан кирген ашкыны Бүгү-эвилелдин амыктарының VI фестивалында ажылаан. Оо лотерея алды чүс миллион рубльге таратылган болгаш оң 33 хуузу акша-эт-херексел ойнап алымшынырында таварышкан.

Бо чылдың февралда үндүрөң күрөңгө лотереяны дүңгө чедикшикниг таратылган. Чурттагыч чөп оо лотереяның узуг ажыктыны көргөт. Бүгү тараткан билеттерниң чеди хуузу ойнап алган болгаш лотереяны өртөнүң 40 хуузу-биле акша-эт-херексел ойнап алымшыны-нын талашы. Илчизин-биле өн дөңгө миллион ойнашкынар болган, оон иштинде 91 миллион бир чүс беш мун рубль түңүгү чүс мун өт-херексел ойнап алымшынының, 308 миллион 895 мун рубль түңүгү 13 миллион 900 мун бөзөк акшылы ойнап алымшынар болган.

Эт-херексел ойнап алымшыны-

Чамдык түңкелдер болгаш чаа сорулгалар

Даарга областың школаларының ажыкчылары кааба-биле ажыктынар. Чагыг, хөдүгү дымнапталганының үезинде болуучу-түгүрү-биле дымнап-ча-чаа күштериня немен алган муң-чүдү школалары өртенерин үндүнериниң шижөңшкени алдышаа. Боттарын амыдырага, ажыктыг күш-ажылга беткезээр дөңгө база катан парталар артынга сүрүтүрүлгө. Школалар чаа өөрдөңгө чылыңге киритери-биле холбаштыр өртөн чылдың чамдык түңкелдиң база көөртү чугула.

СЭИП-ниң XX съездиниң шийт-пирлерин амыдырага боттадырышканын, областың чамдык школаларының башкылар коллективтери болгаш узу өөрдөлгөңниң органдары өөрдөлгөңни амыдыралдан хөдүк чоруп шийттирген ажып өртөнүң база политехниктиг өөрдөлгөңн улам ийик хөгжүдериң таламы-биле ажылдарын чүдүлүүү биле чорудуп турарлар.

Эрткен 1957-58 чылдың түңкелери болза, школаларга өөрдөлгөңн шынары бөзөлгөңн база политехниктиг улаанышының өртөнөр: математиканы, физиканы, химияны, биологияны, географияны, черчөөнн башкыларынның денешил бедиктиңниң өөрдөлгөңн амыдырал-биле холбаштыра чоруту боттадырганганың дугайын херекчелен турар.

Кызыл хоорайның, Танды, Каа-Хем, Виш-Хем районнарның школаларының өөрдөлгөңн шынары бедик болуулаан. Устүнде районнар-ның школаларының башкылар коллективтери өз чедикшиктерин партия, совет болгаш комсомол, шийер органиацияларының деткамче дузалакчыны-биле чедип алган дөңгөңгө демделгеше чөгүрү.

Политехниктиг өөрдөлгөңн чедикшикниг боттадыраар органы тургудар дөңгө школаларының материалдык базасын бажылаар таламы-биле чамдык ажылдар чоруттуңган.

Областа 215 башкылар боттарыны башкылар класстарының болгаш өртөнериң таламы-биле өөреникчилерин багай демлектер чокка доостурганнар. Оларга башкылар Житкова, Мулкин, Серен, Катасва (Кызыл), Шерстков (Туран), Коңга, Майны (Бай-Тайга), Сивиль, Раэренко (Сүт-Хем), Серемева (Сарыг-Сел), Шаравин (Бай-Хазак), Михайлова (Чадава) болгаш оон-да өске хей-хей башкылар хамааржыр.

Кызыл школаларының башкылары Кисилкина, Прокопьева, Суханова, Тюлинин өн Дуулаажан. Соонин өн Шерсткова олар сан башкылашкынын өдө тургузар база амылдар-биле холбаштыра, өөреникчилерин практиктиг ажыл-херексел беткезээр орууларын багай өвөс шийттирлеп турганнар. Чамдык школаларга күш-ажыг кичөөдериң өвөңгө өн эрттирин турар аларган.

Эрткен чылдарга денсөөрге, хей-хей ортумак школаларга бедик ажыл-агыйыны, мында өөреникчилерин багай электротехниканын практиктуңуларын эрттирер таламы-биле ажылдар ажыгаан. Чаа өөрдөлгөңн программамы-биле ажылдап турган Кызылдың № 1, 3, 7 болгаш Туран-ның № 2, Хову-Асынын база Чаданчынын № 2 ортумак школалары багай өвөс түңкелерин чедип алганнар. Оо школаларда өөреникчилер практиктиг ажылдарын күөсүдериңге илчиг болуп турар машина өөреникчилер таламы-биле өн дериттингелер кабинеттер бар. Кызыл школаларын дооскаларда 67 кижэ чөлөөчүларының,

полиграфияны, токарың таламы-биле тускай өртенерин чедип алганнар.

Оо-биле холбаштыр өртөн өөрдөлгө чылыңны төңгүдөңгө бүтүлгө ортумак школаларга чайгы бедик ажыл-агый практиканы эрттирген. Мынаарга 5-6 класстарың өөреникчилери практиканы школалар чанымың өөрдөлгө-дузугаа участкыларында, а 8-9 класстарың колхостарга, совхозтарга база дуржулга станцияларга чорутуңганнар. Бөдө ажыл-агый практиканы Туранның № 1, Чадаваның база Шыраа-Армының № 1, 2, Кызылдың № 1 болгаш өске-даа ортумак школалары өвөңгө организацияг эрттиргилгелен.

Кызылдың № 7 база Чадаваның № 1 болгаш өске-даа чамдык школалар 8-кя класстарың өөреникчилерин чайгы бедик ажыл-агый практиканы тууду ажылдары-биле солаштыра. Мынзыг Чадава ортумак школаларың өөреникчилери библиотеканы, спорт шөдтү база чымычылгыч черин, күш-култуга эдилек тууду алган болгаш икчөлөн автомашинашының гаражын тудуу мыйтык беткезээр, сөөртүп алганнар. Кызылдың № 7 школаларын өөреникчилери «Тыва тууду» трезиния инженер өн Гребневтун удуруттугалы-биле түс черинг ма-териалдарындан тууду боттарың боттары ылгаш, бажынга кылдыр ажы-бүрү ажылдарын өөренир ба-жының туудун чорудуп турарлар.

Школаларда комсомол болгаш шийер органиацияларының ажылдарын ВЛКСМ-ниң XIII съездиниң шийттирери-биле дүштүрт тургустунуп, уруулар-биле чорудар ажылдар өвөңгө созуу болгаш утканы-

нарын аларган дөңгөңн база чугаалар херек.

Чамдык чедикшиктер-биле чергелештир школаларың болгаш узу өөрдөлгө органиацияның ажылдыгы узуг четпестер бар дөңгөңн шуут чугаалаар херек. Орус дылга, санга, төрөөң дылга багай демлектиг өөреникчилериниң саны өвөңгө ам-даа хей бөөн арттышаан. Оо өртөнөргө нинитин-биле 5 мун ажыг өөреникчилер багай өөрентер. Оо болза чамдык школаларга бо өртөнчү таламы-биле бажылашкынының шынарының күдүтүн херекчелен турар.

Чаа-Хем районунуң школаларында өөрдөлгөңн шынары ам-даа күдү денсөөңг болуп арттышаан, мында 1425 өөреникчилерден 430 кижэ багай демлектиг өөреникчилер Чөөн-Хемчик районун Ийке чеди чыл болгаш областың өске-даа школаларында өөрдөлгөңн шынары күдү болуулаан.

Күш-ажыг күчөөңгөңн база машина өөреникчилер программаны хей-хей школалар чедир күөсүдөңгөр. Оларга хамыктың мурнуу-да Бик-Хемчик Сесердик, Таргал, Аржана школалары, Чаа-Хемдик, Сүт-Асынын, Тюлинин ортумак школалары хамааржыр. Оо чорутуу колдуунда-ла оо школаларга өөрдөлгө мастеркаларын, лабораториялар, өн дериттингелер кабинеттер чөгү-биле тайлырлаттынар. Школаларын директорлары чөдөр болгаш узу өөрдөлгөңниң органдары чаа өөрдөлгө чылыңда оуу бөдүрбөс дөңгө бөгү хемчекчелери алдыр ужура-луг.

Урууларын өртөнериң үндөлгөңн-биле чөсөгөлөрүндө аныга оларын амыдырага беткезээр, практиктиг ажыл-херектерге чакытыраар кол чугула орууларын бирөөңн турбулже, чамдык школалар көдө ажыл-агый пра-

ктиканы багай организациялаар. Чижээ, Чөөн-Хемчик районун Чадана суму ортумак школаның практиканын хуусаанын алды хонук чедир кылдыраш, оон соонда өөреникчилерин бажынарыңче чөгү дүңгөңн. Оо ишкан Кызылдың № 3 школаның өөреникчилеринге бедик ажыл-агый практиканы багай организацияла. Мынзыг «Элегес» совхозтун директору өн Берлексөө бо чугула ажилды мырланды доомчуга албаан. Оон түңүңиң оо школаның аша бөргөн өөреникчилери бедик ажыл-агый ажилдары болгаш техниканы-биле танышпааннар.

Колхостарга, совхозтарга болгаш будуруткелге чайгы практика эрттирер өөреникчилер школанын дооска алдырыг ажыкчы антыга, бедик ажыл-агыйыңн ажыл-ишчилеринге немесир дөңгөңн чамдык ажыл-агыйыңн удуруткучуларының шийтиги болдуар үеңгө келген.

Чаа өөрдөлгө чылыг өгөлөн турар. Совет школа болза бистин анык өскөңн амыдырага, ажыкты күш-ажылга беткезээр, аныктың социалистг нинитилдинг принциптеринге ханы хүлүлгелдин кылдыр кижиндер деп амы үеде партия кол орууларын салып турар болгой. Оуу чедикшикниң күөсүдери — школаларың чаа өөрдөлгө чылыңга чөгүрү өңүңдө ажилдык беткектенгениңде база кичөөдериң органиацияг өгөлөңнүңден кол хамааржыр. Бо таламы-биле партия, совет органдарының бүтү хей-нинитинг деткамче дузалакчыны-биле узуг ажылдар чоруттуңганы демделгеш херек.

Чаа өөрдөлгө чылыңга Кызыл хоорайның школалары өн беткезээр. Мынзыг хоорайнын өн Беспазов директорлаан № 10 ортумак школаны өөрдөлгө чылыңга чөгүрү өңүңдө ажилдык беткектенгениңде база кичөөдериң органиацияг өгөлөңнүңден кол хамааржыр. Бо таламы-биле партия, совет органдарының бүтү хей-нинитинг деткамче дузалакчыны-биле узуг ажылдар чоруттуңганы демделгеш херек.

Чаа өөрдөлгө чылыңга Кызыл хоорайның школалары өн беткезээр. Мынзыг хоорайнын өн Беспазов директорлаан № 10 ортумак школаны өөрдөлгө чылыңга чөгүрү өңүңдө ажилдык беткектенгениңде база кичөөдериң органиацияг өгөлөңнүңден кол хамааржыр. Бо таламы-биле партия, совет органдарының бүтү хей-нинитинг деткамче дузалакчыны-биле узуг ажылдар чоруттуңганы демделгеш херек.

бол

ШАХТЕРНУ ХҮНҮНГЕ ХОЛБАШТЫР

Совет шахтерларга алдар!

Хүлээлгезин алдарлыы-биле күүсеткеннер

Бөгү бистин чурттувустун алдарлыг дагжылары бөгү совет улус-биле кады болууну чагчы болган байыралам — Шахтернун хүнүн демдегеп турарлар. Чагчы болган байыралам алдар кылдыр социалист чарышты калбартыпшаан, Элегестиң шахта өргөленин дагжылары, оң иштинде «Кызыл-Хавак» шахтазынын шахтерлары бот-тут түнөөдөрүн чедип алганнар.

Бөгү бистин чурттувустун алдарлыг дагжылары бөгү совет улус-биле кады болууну чагчы болган байыралам — Шахтернун хүнүн демдегеп турарлар. Чагчы болган байыралам алдар кылдыр социалист чарышты калбартыпшаан, Элегестиң шахта өргөленин дагжылары, оң иштинде «Кызыл-Хавак» шахтазынын шахтерлары бот-тут түнөөдөрүн чедип алганнар.

Шахтернун хүнүнге алдар болуун социалист чарышты дагжыларын ортузунга калбартыпшаан, күш-ажалдын бугуручүлүн планда көрдүстөнгө хуур 7 хуу ажыр күүсеткеннин түнөөдөрүн де бо чедипшиктер чедип алдынар. Оң-биле чергелештир, даг ажыдарын бот-үнесин чингедир планын шахтерлар 117 хуу күүседирин хандырганнар.

Хүмүр даш сөөктөн вагончугаштар башкарычылары эштер Коздан-оол, Ойлуца, даг буза депсир ажылчын Андрей Тагба, вагончугаштарда хүмүр дашты дүжүрер ажылчын Галина Кольцова болгаш өскөдөр-дээ дагжыларын чагчы болган улуг байыраламга бөгү бедек көргүзүлгөсүн ужурашты турар.

Төрөөн чуртка хөй хөмүр дашты бээр дээш

Бугу чуртка суратгы Донбасстын алдарлыг шахтер, Социалист Күш-ажалдын Маайры, ССРЗ-нин Дээди Советинин депутаты Николай Мамайнын үлөгөрүн бугуар ажылчын бугуар болуун нормалын хүн бүрдө ажыр күүседир дээш демисел дагжыларын ортузунга калбартып чоруу күш-ажалдын бугу-

«Кызыл-Хавактын» дагжыларынчын мурунда улуг сорулгалар турар турар. Ол дээрге, хөмүр даш тывыжын улам көвүдөдир, чедир шийтирлеттирмезен айтырылганы эчтинге чедир шийтирлээр — азын ачылган турар өзөөн күчүлдү электростанциянын орунунга күчүлдү чаа станцияны тудуп тургузары. дагжыларын чурттага бажынаары-биле бүрүн хандырып болгаш оон-дээ өскө.

Октябрьнын социалист Улуг революциянын 41 чыл өзүнүн байыраламга күш-ажалчын чедипшиктерин ужурашты дээш дагжыларын ортузунга чарышты калбартып чуртга.

Совет дагжыларын чагчы болган байыраламга күш-ажалчын чедипшиктерин ужурашты дээш ботумга бедиктеп хүлээлгелери алгаш, хүн бүрдө норманы ажыр күүседирин чедип алыр дээш Донбасстың алдарлыг дагжыны Николай Мамайнын үлөгөрүн бугуар ажылчын болуун, ол хүлээлгелерин бөгүн — Шахтернун хүнүнге чедир күүседип шидеанинга сеткилим өөр-түрүр.

Мөөн сонгаар-дээ орадажыр апар мен. Бо чугула сорулган чедип алдырны таарымчалыг бөгү байдалдарын менээ болгаш мөөн кады ачылган турар эш-өөрүге тургузуп берген. Хамы укур чүдө дээ, хүн бүрүгүн нормалын ажыр күүсетип-

Эш Б. Чагар-оол.

Чедип алдынтан баштайгы түнөөдөргө оожурган болгаш совет кижилерин чагчы болган. Мычангаш, мөөн сонгаар хүн бүрдө норманы алгашы мыкшап 170 хуу өвөс, а 200 хуудан өрү күүседирин бөгүн хүлээнип ап турар мен. Хүн бүрдө норманы шак мыччар күүседирин бөгү аргалар мендө бар. Шахта черинге чедип ажыр чыгыларын дургусуна ачылдан-дээ болууза, ботумнун бугуругечи мергежипти улам бедирери, улам бедик бугуручүлдү ачылдыарын

шаан, Төрөөн чуртка эки шынарыг хөй хөмүр дашты бээривисте. Хөмүр даш тывыжынчын планын хуусаа бетинде чугула дөдүрү өвөс, харын ажыр күүседир төздө, күш-ажалдын бугуручүлүн шахтер бүрүгү улам бедир, даг ажыдарынчын бугуручүлүн чингедирин чедип алыр ужураут.

Б. Чагар-оол.

«Кызыл-Хавак» шахтазынын хөмүр даш кызмычын.

Чурунта: (солгай талазын) «Кызыл-Хавак» шахтазынын мурунчын дагжылары П. Бабаков, Г. Кольцова, О. Коздан-оол, М. Иконников оларнын хөргөшүн турары.

Фотогу В. Лутковту.

ЭЛЕГЕСТИҢ ШАХТЕРЛАРЫНДА

Шахтерларынчын сууру Элегес-Ат-сы... 1958 чылдын август айнын сөөктү хүнненин бир өргөн. Мыччарда ажылчын суур ыржым шөвөө, оңу долгандыр барыш талазын Кожалар-Чуреттин, чөөн талазын Мешкетин дагжы эригери хүрөөш алган. Элегес суурун уунда терек, тал болгаш өскө-дөдүрүр каастап, хемин дээш эртенги ыржымда улам дымш, өргөнгө чыгчы салгыны хандырып турган. Эртегинин хүнүн чөөн чүктү дагжыларын артында чаа-ла көстүп келген, Элегес суурун кырынга турган туман ола-дөдөөн чиде тоң берген.

Кажан ол чүдө төс карып чорлоон азды эдүп калган, мычангаш нези дөрт өскүс оодор-биле артык. Өскүс оодорын кижилер өстүрүр чагчы хөргөш кижиге ол үдө мынды-ла белем өвөс турган.

Бичин оол Монгун мыччарда болуун нези дуулаштып, дүмүлөрүн азырашты дээш мога-шылг чөк ачылдымышаан, бизжик өөр-өргөнчө сундуга берген. Тыва бизжик мыччар Монгун номчуп, бизжиктер кылдыр өргөн апкан. Тыванын казар байлартымың ажыларын шийгөдип алыр дээш мыччарда дагжыларын күш-ажалчын дугайында мөөдөрүн солугдан Монгун улуг сорулга-биле танымш ап келген. Мычангаш, даг ажыларын бугуругезинге хөчүрү ажылчын болур деп улуг күзөлдө ботумунга төртүтүнгөн.

Оң беш харым бичин оол ула-ваанда Бай-Сөөттү даг ажыларын бугуругече черчөк ханпак. Ол үдө даг ажыларын мезанинчын Тывага турбаан ужурунда чер иштинден руданы кочалдыра ургаш, күдүктан суг усааны мыкшап үндүр долган ап турган. Шак ол аар ажылды күүседир бичин оолдун үлүг-хуурунга база таварышкан. Ада-чуртуну Улуг дайыннын үдөндө Тыванын бугурула черлерин ажылчыннаар, оң иштинде бичин оол Монгун: «Бир грамм алтын — дайынга согушкун болур!» деп дозугуну ада-биле мөсөг-шылг чөк ачылган турганар.

Мыччарда шахтерларынчын сууру дөдөөн-дө димиреп өгөдөдөн. Аны өвөс, а брезент тоннарыг, шахтер бөрүгтер кеткен пассажирларын автобус «Кызыл-Хавак» шахтазынча угалай дүргөн ханпак. Шахтанын телевизоринде улуг өвөс мын бажымын чанынга автобус көп доктаай берген. Омак-халгуд, чугаа-сөөттү дагжылар автобустан дүшкөш, ол бажына кирип келгенер.

Индиг-ла ууун өвөс, үжөн кире халгуд, шокор, хөйлеңиг өр кижин чүдү-бүрү салынаарын кичээгелди-биле эмгелевишаан, сөөк артында оодурган. Дагжылар кирип келирге, ол шахтерларын эмгеленин көчүрүп уткуп, оларнын-биле эртегинин мезини солушкан. Ол дээрге, «Кызыл-Хавак» шахтазынын начальниги Виктор Семенович Монгун.

Дүжүлгалыг ажылчыннарын дуулазы-биле Монгун ботуга таварышкан бергелерин шудургу ажыл тилевишаан, шапчы аныктарын оодурунча көдүрүп үнгөн. Оң чүктүлдү күш-ажал дээш бугурула черинин директору оңу эңне баштай шапчарга: «Хөөчү ажылчын болур дээ улуг күзөлдө эм-на боттангыр ол чөөр бе?», деп Монгун ботунда айтыртымын чугаалаан. Шак ол үдөн бээр ол шахтернун профессионалныг мыкшап болгаш кезеде мурунчылларын оодурунга кирип келген.

«Кызыл-Хавак» шахтазында дагжыларынчын мурунда улуг сорулгалар турар турар. Ол дээрге, хөмүр даш тывыжынчын планын хуусаа бетинде чугула дөдүрү өвөс, харын ажыр күүседир төздө, күш-ажалдын бугуручүлүн шахтер бүрүгү улам бедир, даг ажыдарынчын бугуручүлүн чингедирин чедип алыр ужураут.

1950 чылдан бээр Виктор Семенович Элегестиң шахта өргөленин бугурулгелеринде ачылган турар. А хөмүр даш шахтазына ийн чыл ачылдан сөөктө оңу хөмүр даш үлгүлүрүнчү мастерлерин Новгородка бичи чыл хуусаалыг курунча өөредип чорудушкан. Чүг-

кулдү дагжы мыччар мастерлер курун чедипшиктерин дооскаш, 1953 чылда өң чынып келирге, оңу «Элегес» шахтазынын начальнигине томуйлаан. А кажан ол шахтаның ажыларын түр сөзсөткан сөөктө «Кызыл-Хавак» шахтазынга үлгү элечиги тургускаш, Виктор Семенович оң начальнигине төмүлүн чоруткан. Индыг турбузе, оң ууртукан шахтазы мөөн мурунда ийн шахталарын берип турганьдан хөй хөмүр дашты берип өгөдөдөн.

Виктор Семенович-биле кады шахта-дашты угалай бажытымыс... Август сөөктү үзенин каан-ас хүнү изилеэш, ол чоогундан өскөк чылай чоругурун эш-өөргө чарлааш оларнын сөөктөн даш чөк чоргалар бажып ооду. Кажан бөгү дагжылар өскөк чылай чоруй оарга, даг буза депсир машинанын тулазын долгай калпартар, чер иштинде буза девилшкенин дүйөй-дөөр дажы дымнады.

«Кызыл-Хавак» шахтазында дагжыларынчын мурунда улуг сорулгалар турар турар. Ол дээрге, хөмүр даш тывыжынчын планын хуусаа бетинде чугула дөдүрү өвөс, харын ажыр күүседир төздө, күш-ажалдын бугуручүлүн шахтер бүрүгү улам бедир, даг ажыдарынчын бугуручүлүн чингедирин чедип алыр ужураут.

«Кызыл-Хавак» шахтазынын хөмүр даш кызмычын.

«Кызыл-Хавак» шахтазынын хөмүр даш кызмычын.

«Кызыл-Хавак» шахтазынын хөмүр даш кызмычын.

«Кызыл-Хавак» шахтазынын хөмүр даш кызмычын.

Бистин чугула сорулгавыс

Кажан Кызылдын № 2 ортумак школынын үстүкү классарында өөргөн турган үесинде даг ажыларынчын талазы-биле тускай өргөн чедип алырын көчүтүп күзөп чорган бис. Ортумак школын дооскаш, өң сорулгавыс чедип алыр дээш 1952 чылда Москваның даг институтунга өөргөн-биле хандымыс. Ук институтту 1957 чылда дооскаш, Төрөөн Тывавыска дедир өвөп келген бис.

Биливисти практика кырынга ажыгаары, шахтерларынчын ажылыг мергежипти башкарып бистин өң чугула хүлээлгесин болур.

Обласка келеривисте Элегестиң шахта өргөленин даг мастеринге берипн хүлээп алган. Өөргөдөгө черин чаа дооскаш дуржулга чөк амык улуска бергелер баштайгы улаада хаан өвөс таварыш турган. Чүгө дээрге, даг ажыларынчын чорудулгаларын болган оң парны техникаын теория талазы-биле өөргөн-дээ болза, хөргө кырында ажыларынчын амык дагжыларга белем өвөс болган. Мычангаш, дээш өөргөдөгө черинге шийгөдип алган

Бистин ачылган тураривыс «Кызыл-Хавак» шахтазынын ажылчыннары Шахтернун хүнүнге күш-ажылчын белектиг ужурашты дээш боттарынчын аразынга социалист чарышты калбартыпшаан, август айда пландан дашкаар 1,5 муң тонна хөмүр дашты казып келген демдеглээр керек. Хөмүр даш тывыжынчын чыл планын хуусаа бетинде күүседир дээш дагжыларынчын шудургу демиселни дуулашты дээш бөгү кучурувусту, бизжиктара тарам чөккө бээр бис.

Д. ЧАШ-ООЛ, Д. САРЫНАЯ.

«Кызыл-Хавак» шахтазында дагжыларынчын мурунда улуг сорулгалар турар турар. Ол дээрге, хөмүр даш тывыжынчын планын хуусаа бетинде чугула дөдүрү өвөс, харын ажыр күүседир төздө, күш-ажалдын бугуручүлүн шахтер бүрүгү улам бедир, даг ажыдарынчын бугуручүлүн чингедирин чедип алыр ужураут.

Шахтернун хүнүнге алдар кылдыр

Совет дагжыларынчын чагчы болган байыраламга күш-ажалчын белектиг ужурашты дээш шахтерларынчын ортузунга калбартыпшаан, социалист чарыштын ботунуң өң ур-түдөөдөрүн берген. Мөөн ууртун турарын өлчөгөн дагжылары август айда чарышты калбарташ, хөмүр даш тывыжынчын ай планын хуусаа бетинде—август 19-та күүседирин чедип алганнар.

Бистин өлчөгөн дагжыларын боттарынчын бар аргаларын санап көргөш, Шахтернун хүнүнге чедир пландан ажыр 500 тонна хөмүр дашты казып тывар дээш хүлээлгелери ам алдарлыгы-биле ажыр күүседирин шидеанинга сеткилим өөр-түрүр.

Бистин өлчөгөн дагжыларын боттарынчын бар аргаларын санап көргөш, Шахтернун хүнүнге чедир пландан ажыр 500 тонна хөмүр дашты казып тывар дээш хүлээлгелери ам алдарлыгы-биле ажыр күүседирин шидеанинга сеткилим өөр-түрүр.

Ажылчын бүрүгү ботунун нормалын хүн салында ажыр күүседир дээш шийтешкини калбартып дугайында Донбасстың суратгы шахтер эш Николай Мамайнын өлчөгөн чорун бистин дагжыларынчын ийн-биле дөдөөш, хүн бүрүгүн нормалын ажыр күүседир дээш чарышты калбартып белек көргүзүлгөсүн чедип алмынга шийтирлип ролду ойнал. Хөмүр даш тывыжынчын чыл планын хуусаа бетинде ажыр күүседир, пландан ажыр мык Төрөөн чурттувуса хөй хөмүр дашты бээр дээш мөөн сонгаар-дээ улам өрөстөгү ачылдыр бис.

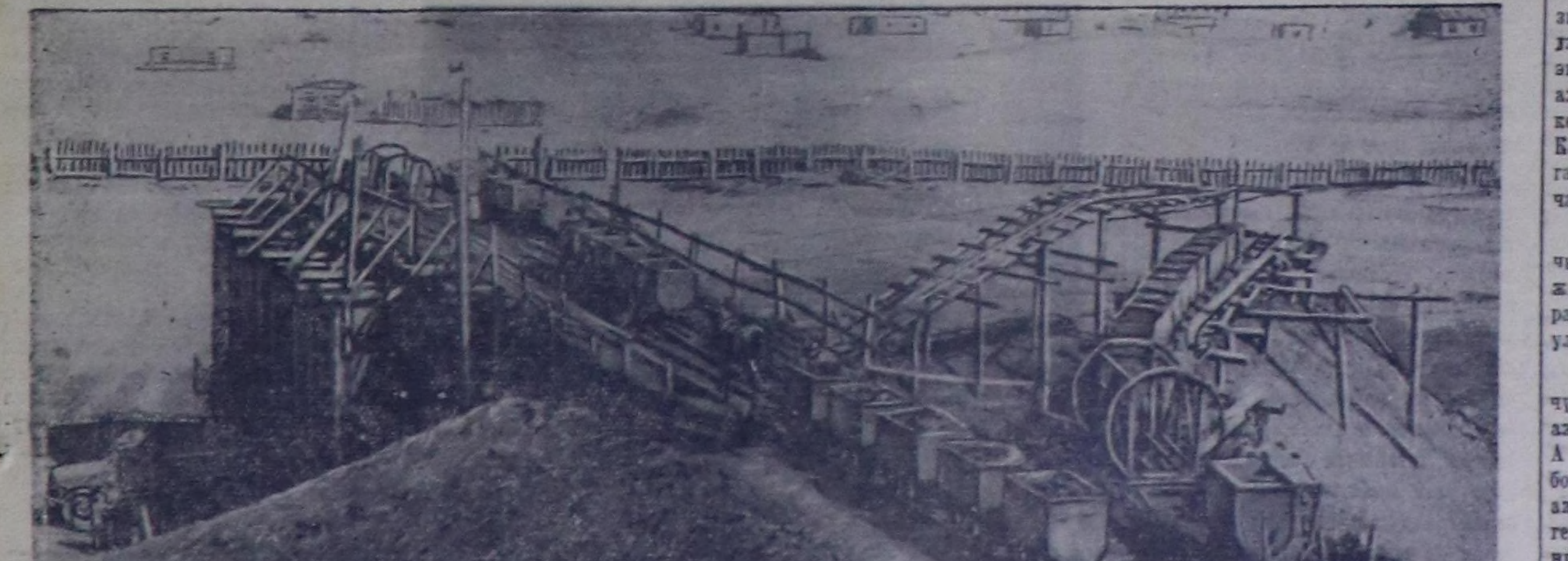
Ю. ПАНШОВСКИЙ, даг мастери.

В. ЛУТКОВ.

Чурунта: мурунчын шахтер П. Маркеловтун көстүгү шакында балыктап, дыштанып чорун турары.

Фотогу В. Лутковту.

Чурунта: «Кызыл-Хавак» шахтазында хөмүр даш чүдүргөч вагончугаштар.

Фотогу В. Лутковту.

Венгрияның аар үлетпүрүнүн чедишкннери

БУДАПЕШТ. (СЭТА). Бо чылым ийги кварталында Венгрияның аар үлетпүрүнүн бүдүргөлөрүнүн чедишкннери мына уйдурган.

Аар үлетпүр министрнин бәрги оралакчы Ференц Девадани кылган дынамында аар үлетпүрүнүн адырларын хей нурууу планын оңалгалары ажыр күүсеткен деп чугаалап турар.

Дар-руда үлетпүр квартал планын 3,7 хуу ажыр күтүскөн. Ол үенин дургууна хөмүр даш үлетпүрүнө күш-ажылын бедиң бүдүрүчүлүк чедиң алдынган. Квартал дургууна рудалар тывышканы

9 хуу көтүскөн. Электрэнергетика үлетпүр бүдүрүлгө чарыгаларын кызырып турган, чарык чылым дургууна күрүнөгө плазидан ажыр 62 миллион forint алша орулганы берген.

Химия үлетпүрүнө база экономиканын өки түнөөлөрү чедиң алдынган. Үлетпүрүн бо адырныга квартал планын 6,1 хуу ажыр күтүскөн, күш-ажылын бүдүрүчүлүк планнаттыганыннан 7,1 хуу бедиң болган, а продукциянын бот-үнеси эрткин чылым ийги кварталында турганына бодаарга 4,5 хуу чийгөн.

Бүгү чурттар-биле эки харылзаларын тударын Ирак Республика күзеп турар

БАГДАД. (СЭТА). Ирак Республика премьер-министри Абиль Керим Басем сөөлгү хунерин дургууна Багдад гарнизонунун шериг кезектерингө чортулаан. Чаа ирак чакаткы политиказын дугайын ол бодунун чугааларына чугаалап чорав.

Премьер-министр бодунун чугааларынын бирээингө Ирак Республика делегейин бүгү чурттар-биле эки харылзаларын тударын күзеп турар дээрин онзалап демделгөн.

Бистиң уластар аразында харылзаларымыс ден эргенгө болгаш кайы-кайымы сонугардык болурунун принциптерингө үндөйлөткөн турар, ол харылзалар чурттуң хамаарышпас чорун болгаш бот эргези хандырар күзөлгелик деп ол чугаалаан.

Камерун бодунун хамаарышпас чоруу дээш демисежиң турар

ФЕЛИКС МУМИНИҢ МЕДЕГЛЕЛИ

ПРАГА. (СЭТА). Чехословак телеграф агентствелинин дамчытканын буугаар алтыга, «Руде право» солун «Камерунун чонунуң эвилели» (чурттуң эң улук патриотчу организацияларынын бирээни) дарагы Феликс Муминиң ол солунун корреспондентиси Я. Боучек-биле беседазын парлаан.

Камерунун чонун болза, КНО-нун камгалы-биле санал-оңалгын хөстүз айтырылганын чорудагы дөө демисежиң, ол санал-оңалгын хайгаараар комиссиянын составында делегейин бүгү динтерини, оларын аразында Африка болгаш Азия чурттарынын төлөөкчилери кирген турарын негиз турар дээрин Муми онзалап демделгөн. Колонизаторларын бүгү-ле коруудушкунары туражак, камерун улустун демисели тилелге-биле дөөстүр деп Муми чугаалаан. Камерунун 50 муң ажык хамаатылары албадал лагерлерингө киир октаан, иччалажак уурланышыкын шимчөөшкнн өзүп турар деп ол айтыган.

Камерунга албан болур. Ол чүл дээрге, хайгааралын хуусалы тергерге Камерун Францияга каттышкан турар деп кордал тур.

Камерунун чонун болза, КНО-нун камгалы-биле санал-оңалгын хөстүз айтырылганын чорудагы дөө демисежиң, ол санал-оңалгын хайгаараар комиссиянын составында делегейин бүгү динтерини, оларын аразында Африка болгаш Азия чурттарынын төлөөкчилери кирген турарын негиз турар дээрин Муми онзалап демделгөн. Колонизаторларын бүгү-ле коруудушкунары туражак, камерун улустун демисели тилелге-биле дөөстүр деп Муми чугаалаан. Камерунун 50 муң ажык хамаатылары албадал лагерлерингө киир октаан, иччалажак уурланышыкын шимчөөшкнн өзүп турар деп ол айтыган.

«Камерунун чонунуң эвилели» чонун бүгү кезектерин төлөөлөп турар болгаш хамаарышпас чорук дөөш, ан ангал болгаш француз колониалистерин аразында чарып алганын чуртун каттыштырарын дөөш, социал болгаш экономика талазы-биле үнденин чарыгылаар дөөш демисежиң турар деп Муми демделгөн.

Тайваньның районунда америк дайын белеткелдери

НЬЮ-ЙОРК. Юнайтед Пресс Интернейшл агентствелинин Тайбейден дынатканын буугаар алтыга, америк шериг-далай болгаш шериг-агаар күштерингө дөөш командалды чериңиң төлөөкчилери август 27-де мында чөвүлөп хуралда чыдыган.

АКШ-тын чедиң флотунун болгаш 13-кү улаар-чүл каттыжышканынын командалыкчылары, а ол ишкан Тайваньның районунда америк күштерингө командалыкчын вице-адмирал Роман Смут чөвүлөп хуралда кижин турар.

Ол далаш чөвүлөп хурал америк шериг уурутчулары ол районда америк шериг-далай күштерингө немде күштерин октаар дугайында айтырылгы өөренип көрүп турар дээрингө дугайында дынамыглар-биле дүгүңү турар деп агентствел чери демделген турар.

Вашингтондан дугаалар буугаар Филиппинерде ийи америк шериг-далай базаларын дайынчы белек байдалда тургуспап деп Манйлаа америк шериг-далай күштерингө төлөөкчиси меделгөн.

Шериг корабльдерин АКШ Кыдаттын эриктерингө немей чорудуп турар

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Бодунун бортунда 80 чедиң шериг самолеттары АКШ-тын эң улук авиано-септеринин бирөөсү «Эссекс» Чер ортуу далайы каттап, АКШ-тын Тайваньның районунда турар чеди-

ги флотун күш кирери-биле чорусун деп дугаалап берген деп камгалал министрствозу чарлаан. Эң чаа хевирлерингө дөт эминектерин «Эссексти» үдөп чорур.

Англияның экономиктиг бергедеэшкннери

ЛОНДОН. (СЭТА). Чурт болза чаа деңдиң аар экономиктиг бергедеэшкннерге таваржыр деп турар дугайын херичил турар демктер алгаш экономикада улам-на шымык илергейлеттин турар. Ову чүлге парлаганга сурагылган органикы эвес, харын политика талазы-биле улуг эрге-дугаалык акылдачылар, а ол ишкан сан-үлетпүр бөлүктөрүнүн төлөөкчилери база демделген турар. Европанын экономиктиг кады ажылдажылганын Парижде организашканынын чөвүлөлдүгү сессиясында чүвө чугаалап турган, Англияның саң министрия Хиткот-Эвори биле даштым салгы министрия Дэвид Эклас чылым төңчүдөгө чедиң Барын Европа чурттары экономиктиг улуг бадмышыныга таваржыр баарың боттук кыжанын барын демделгээр учурга таварышканнар.

Чурталга болгаш үлетпүр туудунун хемчөөлү бичелеп турар. Бо чылдың бәрги кварталында туттүңган бадмышарың салы эрткин чылдың хамаарышкан кварталына бодаарга 15 хуу эвезип болган.

Бүдүрүшкүнүн кудулап бадмышканынын уржуктары ажылчын аңгыга аар-берге үргө болуп турар. Великобританияга болгаш Соңгу Ирландияга июльда 450 муң ажык чоктар турган, ол дээрге 1957 чылдың июльда турганга бодаарга 64 хуу хей-дүр. Ажык чоктарын июльда ишкан мыңды хей салгып турганын Англия делегейин ийги дайыныннын соонда көрүп көрбөс.

Англияның салгы министрствозунун дынамын буугаар алтыга, Англияның үлетпүр бүдүргезинин ай санында индексин ортумза-биле бо чылдың баштайгы чартынага эрткин чылдың хамаарышкан үсөнгө бодаарга ай санынын ортумак индексинден ийи данкыр куду болган.

1958 чылда англи ажылчынарын боттут ажыл төлөөри кызырлар дээрин албаның статистиказы боюн минин турар.

Үлетпүрүн кан эвилдирер, пөстаавы болгаш хөмүр даш адырларында кудулап бадмышкын онзалгын болуп турар. «Экономист» журналын сан-медалерин буугаар алтыга, июльда негиз санында кан бүдүрери эрткин чылдың июльда турганынан 13 хуу куду болган. Пөстаавы үлетпүрүнө бүдүрүшкүнүн кудулаашканы «онза чийг бүдүштүгү» болуп турар деп «Финанш таймс» солун бижгөн. Англи

өртектерин, бүдүрүчүлүк болур чоруткун болгаш ажыл төлөөринин айтырылганын талазы-биле чакаткы тургускан чөвүлөлдүн илеткелин бо байдалдарда англи ажылчы чоннар онза килеңгешкил-биле уткан, чүгө дээрге, ажылчынарын амыдыралчы депчеленгө, он иштинде ажал төлөөрлерин бедиң дугайында негелдерингө учур улам ийдиң пөстаав халлашыкны чорударынчө бүдүрүлгө элерин ол чөвүлөп кийгирган.

Кызыл туктуг школада

Чурукта: СЭКП хооркомунун болгаш хооркүсскомунун шалчир тутун № 10 школаның директору эш Беспаловка партия хооркомунун секретары эш Н. Курбатскаяны тысып турары.

Школага септелге чөртканы-биле кады чаа спорт залы кызыр оңтар каарында үстүкү класстарын өөреникчилери бир ай дургууна ажылдап болгаш ам залды кызыл салырында белеткен каан. Ол ишкан ийги культураларын өстүрер чымыкылыг чериң штукатуралап кызыл школага өөреникчилер кыдыр илдиңгелг кийиккенер.

Партияның болгаш чакаткы совет школаның мурунуга салган соугаларын амыдыралта боттадырар дөөш школаның директория чеге политиказын өөрелдөгө улуг кичөөлгөйлөп салган. Школа чанында чаа мастер-классны туудуу доорлуган болган мында язы-бүрү станоктарын туртуксан. Чүлге бо чылым боюн ийи чалаар бир база декир чонар беш токар станоктарын алган. Ол ишкан ийи чалаар херекселдер-биле база хандыртылган.

Школаның мастерклассында өөреникчилер чүлге станок-биле танышып, анда аны-бүрү кесектерин кызыр кызырын өөренип алыр эвес, харын бүдүрүлгө чөрткө билгаш организашкыларга ажылкыг кесектерин мастер-класска кызыр кызыр директория чеге эвез хемчегелери алган. Ийи заводунда база септелге заводунга барып, школаның мастерклассында херек декир болгаш ийи материалдары-биле хандырар кызыр дугуруң ап турар.

Чаа өөрелдге чылыга школы үлетпүрү белеткен дөөш № 10 школалда СЭКП хооркомунун болгаш хооркүсскомунун шалчир чөртүр тутун тымыскан.

Н. СОЯН.

Чурукта: № 10 школаның бажымы. Фотолар С. Февкистовтуу.

Барын термин шериги атомнуг чөпсөк-биле чөпсөкдөргө Герман Демократтыг Республикасында ажылчы чоннары шийтерилг удураанын турар.

Чурукта: Демократтыг Германияны Национал фронтунун тус чер комитетинин эгелээшкннн буугаар Раисорфта ат салышышканын чымып турары. Бүдүрүскениң билдөөшкннн хоорайын чурттакчылары атомнуг бомбаны улуг хевир кыдыр каттыштыр чымыргарш культура бажынын баарың дургууң турары.

Француз конституцияны өскерттиргенге удур шимчөөшкн

ПАРИЖ. (СЭТА). Де Голльдун чаа азын ажылдап кылганы чаа конституциянын төлөөлөлдөгө удур шимчөөшкнн Францияда калбарып турар. Чурттуң хей-инигиянын чаа-чаа организашкылары ол шимчөөшкнне улам-на хаара туттуңуң турар. «Юаните» солунун дынатканын буугаар алтыга, фронтучу чоранаарың республиканын өвилелин удурулгалы конституцияны өскерттиргенге удур, хуула эрге-чачырганы тургузарыңга удур санал-оңалын чугаалаарынчө бодунун кезигүнерин кийгирган.

Чакчазөөргө, Франциянын социалист партиянын удурулгалынын кезигүңү, мурунуда министр чораван Албер Газье конституцияны төлөөлөлдүн шимчөөшкннн чүвө чугаалап белеткелди калбартып берген. «Юаните» солунун дынатканын буугаар алтыга, Француз компартиянын Париж, а ол ишкан Сенз болгаш Уаза департаментининг бөлөдүрүлгөсү сентябрь 4-түн чыккалында илергей киржирингө боттарынын кезигүнерин кийгирган.

Демар-орукчуларың КББ-та кирип турар федерацияны, студенттерингө коммунист эвилели, Франциянын кыстарынын эвилели, КББ-тын «Рено» заводта профивилет төвү болгаш Франциянын аныктарынын коммунист эвилели база пөстаав мыңды кийгиргаларын үдүргөшкөн.

Парижде күш-ажылын бүгү-үнү конфедерациянын (КББ-тын) бөрозунун хуралы болган, чаа конституция дугайында айтырылгы талазы-биле ам болур референдумнун үсине конфедерациянын турш-боданың дугайында айтырылгы анза чугаалашкан. Конституциянын төлөөлөлдүн хуула көрбөсүн КББ-та кирип турар профивилет организашкыларын бүгү кезигүнерин биро кийгирган.

Парлагалың сан-медалерин буугаар алтыга, Франциянын политиказын болгаш хей-инигиянын эвез хей ажылдакчылары чаа конституциянын төлөөлөлдөгө удураанын турар.

Алжирниң национал-хосталга армиязынын дайынчы хемчегелери

БАПР. (СЭТА). Алжирни хосталгы национал фронтунун Калара де төзө чериң чарлаан дындамында эрткин негелге алжир национал хосталга армиязынын дайынчы хемчегелерингө түндөлдөгө Француз солдатырлар болгаш офицерлерден 306 кижи элүрткин болгаш 118 кижи балыгалтырган деп чугаалап турар.

14 тулушкунарга кирешкен болгаш француз шериглеринин база шериг чөпсөккө мөөмөттүңгөн 17 черлерге халлашкынарын кылтылаан деп дынамыга айтып турар. Недел дургууна 19 француз куяк машиналарын чок кылган, 13 шериг самолеттарын андара болгаш үрей аткан. Алжир патриоттар тулушкуннар үсине хей салгы француз чөпсөккө болгаш ок-чөпсөккө хунаан алган.

Алжир национал-хосталга армиязы эрткин негелдин дургууна Француз эвилел шеригтерингө удур

томашналарын болгаш ок-чөпсөккө шериг эшелонун миңга таварышпап часты берген. Кам-да автоматчылар эрткин берген, он түндөлдөгө ок-чөпсөккө частын үткөзгөн.

Парижде (СЭТА). Франс Пресс агентствелинин корреспондентинин Алжирден дынатканын буугаар алтыга, август 28-те Алжирниң чөв талкы кезинде Батланын болгаш Бискранын аразында француз шеригтерингө солдатырлар, ав-

Боодалга талазы-биле делегейингө чемпионды доозулган

Боодалга талазы-биле делегейингө чемпионды доозулган маргашкылар доорлуган. 27 чурттарын 600 ажык спортчулары командала болгаш тус-тус киржикчилерин бирги чери, а ол ишкан 1958 чылда делегей чемпионду деп хуудаттат дөөш он конус иштинде маргашкылар.

Программаның сөөлүнде совет адыжылар айгаччык улуг тилелге-биле көрүчүлерин өөрткин. Шериг хевирлиг винтовка-биле 300 метр дистанцияга 3.000 салгы аар учурут турган 2.737 салгы чедиң алган. Ол дөөгө Швейцариянын командасында хамаржыл турган делегей рекордунан 130 сал хей болуп турар. Боодалганың ол хевирин совет спортчулар командала талазы-биле бирги чери ал. Шилчин чөртүр шаңналар-биле беш адың медальдарын чаалап алганнар. Ийи дугаар черин Югославиянын командасына тымыскан. Ол боодалга салы—2641.

Боодалганың ол хевирингө тус-тус киржикчилерин аразында сөөлөт адыжы А. Талж делегей чемпион болган. Атса чөгүрү 600 салан 555 салга дөккөн. 20 чык буртуңга тургустуңан делегей рекордунан ол 25 сан хей.

Делегейингө 37 дугаар чемпионды байырың хаашкыны август 28-ге болган. Боодалга спортунун Бүтү-делегей эвилелин премиятис Э. Каррссон болгаш маргашкыларын организетинин дугазы А. Крацов чемпионатын киржачилерингө маргашкыларын доорлуган таварыштыр байы чөдүргөш, боодалга спортун көтүрдөлдөгө он ийди хей-хей чедишканы.

Совет адыжыларын улуг чедишкннн болганы чүлге чөк.

Делегейингө 37 дугаар чемпионды чаалап алдынган чедишкннн чүлге Совет Эвилелин дөөш, өске-да даштым чурттарын адыжы мергешканын бөдөөн чугаалап турар.

Редитор К. С. ШОЙГУ.

ЧООККУ ХУННЕРДЕ ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫҢДАН

«КАПИТАН МАРТЕНСЫҢ ШЫҖАВЫҖЫ» деп кинону көрүңер.

1958 чылдың III кварталыңга төлөө хуусалыг элчөлөгил гөпсө: ледин банкынын нөсөдөсүңга БО ЧЫЛДЫҢ СЕНТЯБРЬНЫҢ 15-КЕ ЧЕДИР ТӨЛЕП ИИРИГЕН ТУРАҖЫН

Тыва областың коммунал банкымыдан ХУУДА ЧӨЗӨЛ АЛГАННАРГА ДЫҢНАДЫП ТУР.

Өвө апрель, чөзөл алган гөдөө хуусалың эришкен кижилер ук чөвөң эжилге нешчир арык хуула болгаш тээ төлөөш-биле чоокку хуннерде төлөөр учурут.

Документаал хуусалыңга төлеттиңкөө төлөөрлерин байкы чери хойлуда документаал чурун буугаар төлеттирип алыр алар.

Төлөөрлерин: Кызыл хоорай, Кызыл партизан кудумчунун № 16 бажында балынын орулга гөпсө: Шаган-Арыг, Чалаңа болгаш Туран хоорайларда Кир-бакынын салбарлары хуула, алар.

Тыва областың коммунал банкымы.